

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi polji. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 21.

V Ljubljani, 1. novembra 1880.

Tečaj XX.

Enciklika

sv. Očeta Leona XIII. do nadškofov in škofov vesoljnega katoliškega sveta.

Rimski papeži so v raznih časih in raznoterim narodom pošiljali oznanovalce sv. evangelija; svetima možema Cirilu in Metodu so oblast podelili, da naj apostolsko opravilo prevzameta pri slovanskih narodih. — Vse slovanske dežele od nekdanj nikoli niso nehale preslavljati Cirila in Metoda, tudi Cerkev ju je čislala; ona je mnogotero častila oba dokler sta živela, in od enega umerlih tudi koščič ni hotela pogrešati. — Zato je tudi že od leta 1863 slovanskim Bohemcem, Moravcem in Hervatom, ki so vsako leto 9. sušca praznik v čast ss. Cirilu in Metodu obhajali, po privoljenji Pija IX. bilo dopuščeno, ta god zanaprej 5. malega serpana obhajati in dnevnice v spomin ss. Cirila in Metoda opravljati. Ob času, ko je bil veliki Vatikanski cerkveni zbor, je prav veliko škofov prosilo apostolski sedež, naj bi se njuno obhajanje in stalni god na vso cerkev razširil. — Da pa se očitniše pokaže, kakšina sta moža, katera katoliškemu svetu za česčenje in obhajanje pred oči stavimo, ozrmo se nekoliko v zgodovino njunih dejanj.

„Ciril in Metod, prava brata, iz preimennitne Solunske rodovine rojena, sta se zgodaj podala v Carigrad, v glavnem mestu na Jutru viših véd se izučit. Iskra više zmožnosti, ktera je že takrat svetila v mladenčih, ni skrita ostala; oba namreč sta v kratkem prav dobro napredovala; naj bolj pa Ciril, ki je dosegel toliko pohvalo v učenosti, da je bil v posebno čast modrijan imenovan. Ne dolgo potem se je Metod poprijemal meniškega stanú, Ciril pa je bil vreden spoznan, da mu je cesarica Teodora na spodbudljaj patrijarha Ignacija izročila opravila v keršanski veri izučiti Kazare unkraj Kerzoneza, kteri so v Carigradu prosili zmožnih

verskih služabnikov. To opravilo je voljno sprejel. Podal se je toraj v Kerzon na Tavriškem, nekaj časa se učil domačinskega jezika ondotnega ljudstva, kakor nekteri pripovedujejo; in v tistem času je po veliki sreči našel svete ostanke papeža sv. Klemena I., ktere je lahko spoznal iz razširjenega izročila od prednikov in pa iz sidra, ker je bilo znano, da z njim je bil preserčni mučenec na povelje cesarja Trajana v morje pogreznjen in potem pokopan. Ko je imel ta predragi zaklad v rokah, je prehodil kazarske mesta in stanovanje; in potem ko so bili po njegovih naukah izurjeni in po Božjen razsvitljenji spodbujeni, jih je po zatertem mnogoterem neverstvu zedinil z Jezusom Kristusom. Kadar pa je bila nova keršanska občina prav dobro vstanovljena, je dal spomina vreden izgled zderžnosti in keršanske ljubezni, ker odbil je vse od domačinov ponudena darila, razun oprostinja sužnjev, kteri so bili kristjani. Zdajci se je vesel vernil v Carigrad in umaknil se je on v samostan Polihron, v kterege se je bil podal že njegov brat.

V tem pride glas o srečnem vspehu med Kazari do Ratislava, moravskega kneza. Le-tá, spodbujen z izgledom Kazarov, obravnava s cesarjem Mihelom III. o tem, da pokliče nekoliko evangeljskih delavcev iz Carigrada, in kar je želel, je dosegel brez težave. Že s tolikimi deli preslavljena krepost Cirila in Metoda in jasna njihova volja, bližnjemu pomagati, je storila, da sta ona bila odmenjena iti v Moravijo. Na potu skoz Bolgarijo, kjer se je bilo keršanstvo že začelo, na nobenem kraju nista opustila priložnosti, vero razširjati. V Moravsko pa, kjer so jima do državnih mej množice naproti germele, sta bila sprejeta z naj večo radovoljnostjo in veselo slovesnostjo. In brez pomuda sta se lotila, keršanski nauk vlivati v duše, in upanje jim k nebeškim dobrotam dvigati; to pa s toliko močjó, s tako delavno pridnostjo, da se je moravsko ljudstvo v ne dolgem času k Jezusu Kristusu obrnilo. K temu ni malo pomoglo znanje slovanskega jezika, ki si ga je Ciril pridobil bil poprej, in veliko je storilo sveto pismo obojne zaveze, ktero je bil prestavil v lastni ljudski jezik. Zato ves slovenski rod ima silo veliko zabvaliti možu, ker od njega je prejel ne le samo dobroto keršanske vere, ampak tudi družbinske olike; zakaj Ciril in Metod sta bila perva, ki sta iznašla tudi pisavo, s ktero se slovanski jezik piše in znamnja, in iz tega vzroka se óna po pravici cénita začetnika tega jezika.

Iz tako daljnih in razločnih okrajn pa v drugič srečen glas naznani slavná djanja v Rim. — Papež Nikolaj I. verlima bratoma zapové v Rim popotvati, in brez pomude se napravljata, spolniti povelje; in ko romanje veselo nastopita, neseta seboj svetinje svetega Klemena. Na to naznanilo Hadrijan II., ki je bil nastopil na mesto umerlega Nikolaja, spremljen od duhovstva in ljudstva, skazovaje veliko čast, gre preslavnima gostoma naproti. Telo sv. Klemena, zdajci preslavljeno z velikimi čudeži,

se v slovesnem sprevodu nese v baziliko, ki je bila o Konštantinovem času zidana na tistem mestu, kjer je stala očetovska hiša nepremagljivega mučenika. Na to Ciril in Metod papežu v pričo duhovstva poročata o svoji apostolski službi, ktere sta sveto in marljivo opravljala. In ker sta delala nasproti vstanovam prednikov in svetim verskim šegam, ko sta v opravilu službe božje rabila slovenski jezik, sta svojo reč zagovarjala s tako zanesljivimi in jasnimi razlogi, da so papež in vse duhovstvo možá pohvalili in poterdili. Potem sta oba po predlogi izrekla katoliške vere izpovedanje, in zaprisežena, da ostaneta v veri sv. Petra in Rimskih papežev, sta bila od Hadrijana samega imenovana in posvečena škofa, in mnogi njunih učencev so prejeli razne stopnje posvečevanj.

Bilo je pa v previdnost božji, da je Ciril v Rimu dokončal tečaj svojega življenja 14. svečana leta 869, zrel bolj v čednosti, kakor v starosti. Imel je očiten in preslaven pogreb, ravno kakor ga imajo rimski papeži, in položen je bil z naj večo častjo v grob, ktereга je bil papež Hadrijan sebi sozidal. Svetega trupla ranjcega rimsko ljudstvo ni dopustilo v Carigrad prenesti, akoravno je to želela in prosila preužaljena mati; neseno je bilo v cerkev sv. Klemena in položen blizo njegovih koščic, ktere je Ciril sam toliko lét s spoštovanjem imel v varstvu. In ko so ga peljali skozi mesto med slovesnim psalmo-petjem, ne toliko v pogrebem kolikor v zmagoslovnem sprevodu, je bilo viditi, da rimsko ljudstvo nebeške slavnosti skazuje presvetemu možu.

Ko se je to spolnilo, se je Metod ko škof na povelje in z blagoslovom papeževim vernil k navadnim apostolskim opravilom in dolžnostim na Moravsko. V tej deželi je bil iz vse duše izgled čede, katoliški reči je služil od dné do dné z večo prizadevnostjo; nemirnim začetnikom novotarij se je serčno ustavljal, da bi ne pretresli katoliškega imena z nespametnimi menitvami; Svetopolka kneza, kteri je Ratislavu nasledoval, je v veri podučeval, in ko je dolžnost opustil, ga je opominjal, svaril, poslednjič ga s prepovedjo svetih skrivnost kaznoval. Iz teh vzrokov si je nakopal jezo ostudnega in nečistega nasilnika, od ktereга je bil pahnjen v pregnanstvo. Kadar je bil pa nekoliko pozneje zopet vstanovljen, je z opomini v pravi čas dosegel, da je knez boljše misli razodeval, in spoznal, da poprejšno navado mora z novim življenjem popraviti. To pa je res čudno, da je čujoča Metodova ljubezen, prestopivši moravske meje, kakor pri Cirilovem življenji Liburnijane in Serbe dosegla, tako zdaj Panonce pridobila, kterih poglavarja, Kocela po imenu, je v katoliški veri podučil in v dolžnosti ohranil; tako tudi Bulgare, ktere je z njih kraljem Bogorisom vred v keršanski veri poterdil; pa Dalmatince, s kterimi je nebeške darove delil in taistih deležne storil; in Korotane, med kterimi je veliko delal, da bi jih pripeljal k spoznanju in češenju pravega Boga“.

(Konec prih.)

Besedica o kmetijstvu.

(Za letni zbor „Slovenskega učiteljskega društva“ v Ljubljani dné 23. septembra 1880.)

Noben stan dandanes v obče tako zeló sam sebi prepuščen ni, kot je ravno glavni stan — kmetski stan — steber države.

Vsem drugim stanovom je več ali manj prilika dana, nadaljevalno se izobraževati, s časom napredovati, ter se srečnejše prihodnosti veseliti. Le kmet, kateremu skoraj edino le slavna c. k. kmetijska družba Kranjska sè svojimi pripomočki na roko gre, je posebno v naši deželi gledé poljedelstva z malo izjemo tam, kjer bil je pred 100 in še več leti. Kar se je tú izboljšalo, zasluga pripisovati je „Novicam“, katere so ljudstvu pravi kmetijski učitelj in vrli kažipot, koje z veseljem rado čita. —

Še v prejšnem in v pričetku tekočega véka bile so razmere vse drugačne in milejše; ljudje oblačili so se z robo doma pridelano in doma izdelano; živeli so ob domačih pridelkih, njihovo število bilo je zdatno manjše, zemlja — še ne tako izmolzena — dajala je vsakovrstnim potrebam pri površnem obdelovanji zadostnih dohodkov; tudi davki in druge potrebščine ne morejo se sè sedanjimi nikakor meriti. —

Davki z dokladami vred se od dné do dné vidno množijo, drugi privatni dolgovi ljudstvo mōri enako tlačijo, populacija narašča, „nobel“ hoče uže skoraj vse biti, slabe letine druga drugi skoraj neprestano sledé, domači priprosti živež ne zadostuje več, — a — zemlja opustošena in po starem naj bolj primitivnem načinu obdelovana — ne donaša vsem naštetim okoliščinam zadostnih pridelkov.

Kmetu dandanes ne zadostuje več le samo oralo in drugo kmetijsko orodje, temveč potrebna mu je prava olika v vseh strokah kmetijstva s pomočjo, katere bi on mogel umno kmetovati. Kmetijstvo ni ne-le navadno, mučno rokodelstvo in tlaka, nego ono je „umetnost.“ — Umetnost mora se pa s teoretično-praktičnem podukom priučiti in pridobiti; sama ob sebi pa nikjer ne pride in se tudi nikjer ne nahaja.

Namen ljudske šole neovrgljivo je pa ta, da ljudstvo vsestransko za njegov poklic in prihodnji položaj — po mladini — uri in pripravlja. Ljudska šola mora poleg glavnih, za taisto postavno predpisanih — predmetov tudi na to delovati, da se mladina v nji tudi za svoj prihodnji poklic — kar je ravno glavna stvar — po moči dobro in temeljito izuri.

Častiti gospodje sobratje in sokolegi! Mi vsi, kot ljudski učitelji — posebno na deželi — imamo s prav malo izjemo edino le sè samo kmetisko mladino opraviti, katero moramo, ker je naša dolžnost, tudi v kmetijstvu po moči uriti in likati. Ali — bodi Bogu potoženo — ogromni večini iz med nas o času šolanja skoraj nobena prilika dana bila ni, poleg drugih véd tudi kmetijstva se učiti.

Vse hvale in slave vredno je pa bilo prizadevanje naših vrlih národnih deželnih poslancev — posebno v zasedanji preteklega deželnega zbora Kranjskega, v katerem so se požrtvovalno trudili bodočim učiteljem na Ljubljanskem učiteljskem izobraževališči priliko priboriti, da se tudi v kmetijstvu dejansko izberizijo. Pa — tužna majka — propali so za enkrat — upno, ne za dolgo! —

Naj se toraj „Slovensko učiteljsko društvo“ s pomočjo národnih deželnih poslancev in drugih v povzdigo šolstva ter splošnega ljudskega blagostanja poklicanih organov z vsemi, postavno dopuščenimi sredstvi prizadeva, da se v prihodnje na učiteljskem izobraževališči v Ljubljani poleg drugih predmetov tudi teoretično-praktičen poduk v kmetijstvu kot obligaten predmet vpelje.

Prilika v ta namen se gotovo, ne s prevelikimi stroški, lahko pridobi! Botanični vrt, vrt c. k. kmetijske družbe Kranjske in pa izvežban učitelj kmetijstva — pa je vse potrebno skupaj! —

Poduk v kmetijstvu bi deželi neovrgljivo tisočkrat več koristil, nego telovadba, katera je v mestih za mestne otroke edino na pravem mestu, in s katero se dandanes kmetska mladina, koja uže brez nje nad več telesnih vaj pri delu ima, muči.

Ni treba ravno dosti med ljudstvo iti, da se sliši govoričenje: „Čemu mojega otroka učiti skakati, plezati, ali mar zato, da mi obleko trga, katere mu že tako nikoli dosti ne morem napraviti.“

Bolje od telovadbe in tisočkrat hvaležneje delo bilo bi gotovo, mladino dejansko v kmetijstvu podučevati.

Mladenči v prihodnje vojaki bodo se potrebne telovadbe uže v svojem času priučili.

Večina šolskih učencev v naši kronovini bila je, je sedaj in bode tudi v prihodnje „kmetje“ — glavni steber države, kar mora posebno ljudski učitelj vedno pred očmi imeti. —

Dolžnost je toraj neovrgljiva, na večino šolske mladine na deželi ves pozor obračati, ker od tega je tudi boljša prihodnost odvisna, do česar bode se pa počasi le s tem dospelo, da v prihodnosti Ljubljansko učiteljsko izobraževališče v bodočih učiteljih ob enem tudi teoretično-praktično izurjene učitelje kmetijstva ljudstvu na deželi daje, kateri bodo kot pravi kulturo-nositelji v vsakem obziru med ljudstvom za blagor in povzdigo vsakovrstnega napredka delovati mogli.

Tudi sedanjim, v aktivnih službah delujočim, še ne prestarim in sposobnim učiteljem naj bi se zopet z vpeljavo kmetijskih tečajev prilika dala in privoščila, v kmetijstvu izučiti se! —

V dosego tega še enkrat zatrjujem, naj v prihodnje z vsemi dopuščenimi sredstvi naše „Slovensko učiteljsko društvo“ deluje!

Zasluga za trud ne bode izostala; a država bode gotovo tudi svoje storila; le prave poti in pa prilike se je treba posluževati, da se nujna in prekorientna zadeva ugodno reši in izpelje. —

Doseglo bi se to s prošnjami do deželnega šolskega svèta, državnega zbora in kmetijskega ministerstva.

Na ta način bi se okoliščine v toliko zboljšale, da bi bilo moč kmetijski splošni poduk v celi deželi v ljudske šole z dobrim vspehom vpeljati, dejansko ga nadaljevati in ga slednjič tudi z dobrim ciljem dovršiti.

Tako bi dobivala slednja šolska občina v svojem rednem učitelju ob enem tudi izvedenega učitelja kmetijstva, in vsaka ljudska šola postala bi ob enem tudi kmetijska šola, kar bi celi deželi gotovo mnogo več koristilo, nego posamezni popotovalni kmetijski učitelji; 2—300 učiteljev polagoma z malim trudom ogromno več storiti in doseči more, nego posamezni popotni učitelj kmetijstva z delom in trudom za žive in mrtve! —

(Konec prih.)

Dr. France Prešern.

L. 1838 priobči Prešern v „Illyr. Bl.“ balado Ribič (v. Poez. 77) Nr. 9 (Ribič marsktéro noč veslá, — Gori na nebi zvezda migljá, — Nevarne mu kaže poti neba). — Popevati je bil jel Dr. Prešern od sladke ljubezni, a koj so mu oponašali to nekteri Slovénci, češ, Muza tvoja je premalo sramožljiva, je celó zapeljiva in pohujšljiva (cf. Nova Pisarija). Tem odgovarja pesnik z Ovidom (Getico sermone) po nemški:

Da ich, wie er, nicht kann vom Dichten lassen;
 Wiewohl mein heimisch Lied mir nicht zum Frommen,
 Nur Missgunst mir bereitet, blindes Hassen,
 Vergebt, dass ich ihm folgend unternommen
 In Worte meinen innern Gram zu fassen,
 Die ich von meiner Mutter nicht vernommen.

Ker je pa „sladko ljubezen svojo“ popeval vzlasti po slovénski (cf. Gazele), oponašali so mu nekteri Némci, češ, opévaj jo rajši po nemški; tedaj jim izpové se, namreč:

Deutsch sprechen in der Regel hier zu Lande,
 Die Herrinnen und Herren, die befehlen,
 Slowenisch die, so von dem Dienerstande;
 Den strengsten Dienst, dien' ich, den freie Seelen
 Gedient, die Liebe schlug in ihre Bande,
 Nicht darf ich gegen jene Sitte fehlen.

Nekterim uno ni bilo prav, nekteri so pa v tem jeli Prešerna posnemati ter po nemško — a nič kaj izverstno — preslavljati nemško oliko; tem spet se oglasi pesnik 1838 Nr. 14:

An die Slowenen,
die in deutscher Sprache dichten.

Ihr, die entsprossen aus dem Slavenstamme,
Ihr, die der eig'nen Mutter lang' entzogen,
Die Bildung nicht an ihrer Brust gesogen,
Die man, wie mich, vertraut der deutschen Amme!

Nicht glaubet, dass ich euch desshalb verdamme,
Dass der Germanin dankbar ihr gewogen,
Nur, dass sie wird der Mutter vorgezogen,
Das ist's, was in mir weckt des Zornes Flamme.

Der wahren Mutter, mein' ich, soll sie weichen,
Auch mein' ich, dass es ziemt dem Pflegesohne,
Der Pflegerinn ein Dankgeschenk zu reichen;

Von edlem Erz, nicht von gemeinem Thone
Sey doch das, was er bringt der überreichen,
Die auf Armseligkeiten blickt mit Hohne.

V Nr. 21 je Dr. Prešérn pervikrat priobčil geslo, katero je pozneje na čelo del svojim „Poezijam“ in to po slovenski in po nemški v tej-le obliki:

Prosto sercé.

Sim dolgo upal, se dolgo bal;
Slovo sim upu, sim strahu dal.
Sercé je prosto; — mirno, srečno ni;
Nazaj si up, nazaj si strah želi.

Am Herzen hat Hoffnung, hat Furcht genagt;
Nun hab' ich beiden Lebewohl gesagt.
Das Herz ist frei, auch ruhig, glücklich? Nein.
Ach, zögen doch Hoffnung und Furcht wieder ein!

Preumetno pa oserčuje isto leto pesnik sam sebe v Nr. 23 v spevu (v. Poez. 36. Pěvcu), tedaj z naslovom:

Oserčenje.

Kdo zná
Noč temno razjasnit', ki tare duhá! itd.

L. 1839 je „Illyr. Bl.“ z novim vredništvom (Jean Laurent) na mesto surove, bolj kmečke dobil novo, bolj gosposko papirnatu obliko; a to in naslednji dvě leti 1840 — 41 ni v njem čitati nobene poezije Prešernove. Nahaja pa se iz te kmečke dobe na bolj grobem papirju v obliki nekdanjih „Gazel“, toda brez nadpisa (p. Ausserord. Beilage zum „Illyr. Bl.“), na pristriženi polpoli, brez letnice, ktere popraševaje tu in tam nisem mogel nikakor izvediti, natisnjen slovénski Dr. Prešérnov „Sonetni Venec“, v katerem je po čerkah popévana Primicova Julja, ki ga pa Ilirskemu listu za priklado berž ko ne ni pripustila tedanja državna slovénskih bukev cenija! Toliko vsaj je gotovo, da ta prekrasni venec, prvi v našem slovstvu, je spleten pred l. 1839. V Poezijah l. 1847

je nekoliko popravljen (str. 133 — 147), le v nekterih natisih praviloma, v nekterih pak je Prešern nalašč zmedel „Magistrale“ (v. Slovincam nov poet itd. str. 147). — V prvi obliki se le-to glasi:

Pev'c nove ti cvetlice v ven'ce povije,
Ran mojih bo spominj in tvoje hvale,
Imele vse so v serci svoje kale
Mokro-cveteče rož'ce poezije.
Iz krajev niso, ki v njih sonce sije,
Cefirov sape niso jih pihljale,
Obdajale so vterjene jih skale,
Viharjov jeznih merzle domačije.
Izdihleji, solzé so jih redile,
Jim moč so dale rasti neveselo,
Ur jih meglenih so morile sile.
Lej! tórej je bledó njih cvetje velo,
Jim iz oči ti pošlji žarke mile,
In gnale bodo nov cvet bolj veselo. —

Bilo je l. 1837, da je prišel v Ljubljano A. Slomšek, in Prešern, nekaj časa součenec, mu smeje izročil seršena: Ker stara para zlomek — Devišтва preveč vzela, — Je mlajši njega Zlomšek — Prodajati ga začel (Jezičn. XVI. 1878. str. 4). — Pobratim njegov, Stanko Vraz, je nabiral pesni narodne ter izdal jih na svet v Zagrebu l. 1839: „Narodne pèsni ilirske“ itd. V predgovoru omenja, da nabira jih tudi „slavni krajski pèsnik Dr. Fr. Prešern“, in v kazalu so res naslednje zaznamnjane z njegovim imenom (Dr. Prešern): Davorie. 7. Marko (Stoji silna skala, beli grad — Notri se zhaja Marko mlad); 9. Matjaš v vózi turski (O Matijaž, o Matijaž! — Lepa je krona ogerska); 11. Alenčica Gregičova sestra (Leži, leži stežičica — In ta pelja sred Turškiga). Balade, Romance: 78. Baroda (Gospod kliče hlapca svojega: — O hitro pojdi mi gledat rane); 80. Nesrečni strelec (Ljubčik se na pót napravlja; — Culico si skupej spravlja). — Stanko Vraz vže pripoveduje, da je Dr. Prešern svojo zbirko narodnih pesni izročil Emilu Koritku, in tudi nobene dvombe ni, da je verlo vnemal Andreja Smoleta, da so prišle na svetlo na pr. Pesmi krajskiga naroda I.—V. l. 1839 — 1844, in da so med njimi nekatere po njegovem zapisanji; da so tiskali se „Varh — Veseli dan ali Matiček se ženi — Pesme Valentina Vodnika“ itd. — Vzlasti po A. Smoletovem prizadevanji so l. 1839 — 40 prijatli nekterim slovečim rodoljubom spomenike na grobeh nekaj popravili nekaj postavili, Dr. Prešern pa jim je zložil res dovtipne napise na pr. Koritku poljski in nemški (Jezičn. XVI. 1878. str. 8); Čopu slovènski (XVIII. 1880. str. 38); Vodniku slovènski namestu prejšnjega latinskega (XIV. 1876. str. 40); tako tudi A. T. Linhartu (r. 1756 u. 1795) p.:

Stežé popustil nemškiga Parnasa,
 Je pisal zgodbe kranjske star'ga časa.

Komú Matiček, Micka, hči župana,
 Ki mar mu je slovenstvo, nista znana?
 Slavile, dokler mertvi se zbudijo,
 Domá bote Talija, Klijo.

Poučno berilo.

Mesec (luna).

Spisal A. Vranski.

Med nebnimi telesi vzbujajo mimo solnca najbolj mesec našo pozornost. Komu bi se pač prijazna luna — tako se mesec tudi zove — ne dopadala? Kako lepo se blišči v jasnej noči visoko gori na nebem obôku in kako čarobno razliva blede svojo luč na mirno zemljo! A kaj pravimo: svojo luč, vsaj ta ni njegova lastnina, — ampak dobi jo od solnca. Mesec si torej svetlobo sposodi, da ž njo potem prežene zemlji ponočno tmino. Kaj dober prijatelj ji je!

Zemlja naša je premičnica (planet), t. j. ona ne ostane vedno na ednem mestu na nebu, marveč vrtivši se okrog svoje osi, suče se v okrožnej poti okoli solnca. Če to pot dodela, prične jo z nova in — to se godi neprenehoma naprej. Pri dolgem potovanju imamo radi tovarišijo, tudi zemlji je Bog podelil tovariša pri njenem potovanju. Ta tovariš zemlji je mesec! — Mesec namreč okrožuje našo zemljo in potrebuje v to, da jo okroži enkrat, 29 $\frac{1}{2}$ dni; v tem času se pa zavrti tudi enkrat okrog svoje osi. Mesec je torej tudi premično nebno telo, a on se le posredno, z zemljo vred premika okrog solnca.*) Zato mu pravimo, da je zvezda sopremičnica, a ker zemljo spremlja, pravijo mu tudi spremljevalec (habant).

Mesec je manjši od naše zemlje; on ima le $\frac{1}{50}$ zemljine vsebine. A vendar se nam kaže na nebu skoraj tako velicega ko solnce, — največje nebno telo. To pa zato, ker je od nas primérno le malo oddaljen, namreč 51.800 milj! Daljava ta je za neizmerni podnebni prostor res neznatna, a za nas pa je kaj znamenita! Evo pojasnil v to! Astronomi ali zvezdogledi in večji računarji so izračunili, da bi železnični vlak, ki v enej uri 6 milj daleč dospé, trebal 360 dni, ako bi se nič ne ostavil, da bi se pripeljal do lune. Isto tako bi dober pešec moral neprenehoma hoditi 15 let; da bi prišel do meseca. Parobrod pa bi moral noč in dan skori dve leti vporabiti vso svojo moč, da bi pripihal do lunine šipe. Se ve da bi vse to imelo svojo veljavo le za slučaj, ako bi mesec nepremično bival na nebu! Vsakako nam pa ti podatki jasno kažejo, kako strašansko daleč od nas je vendar nam najbližje nebeško telo! —

*) V enej uri naredi pri tem mesec pot, ki znaša 15.000 milj.

Tudi poveršina mesečna se že kolj pozna. S pomočjo nalašč v to prirejenih, zelo finih dalnogledov so učeni strokovnjaki že dosti o mescu objavili ukaželnemu svetu. Našli so, da ima mesec obilo hribov, zlasti pa votlih, našim ognjenikom podobnih. Sicer pa je večina mesečnih gorá obstoječa iz vulkanov, ki ali še delujejo, ali pa so že izumrli. Sploh je površina lunina v vednej spremembi, strašanske prekucije se na njej godé: nekaj gor zgine, druge zopet vskipé iz tal, razni plini puhté iz površja, ter to slednjo neprenehoma preustrojajo itd. Imamo tudi v podabljenja lunine površine, kjer so natanjko imenno označena vsa do sedaj znana hribovja i. v. d. Eden izmed prvih, ki je vstvaril podobo luninega površja, bil je v 17. stoletji živeči jezuit Riccioli. Največ zaslug za vpoznanje meseca so si v novejšem času pridobili: sloveči in najboljši poznavatelj meseca Mädler, potem Julij Schmidt v Atenah in pater Secchi v Rimu. — Baš po neutrudljivih opazovanjih lé-teh učenjakov se je dokazalo, da na mesecu ni nikakoršne vode, kakor se je to poprej v obče mislilo. Mi zemljani bi tedaj na luni ne mogli živeti, pa tudi zarad tega ne, ker se zrak, ki na njej biva, neki bistveno razločuje od našega. — Slednjič naj še omenimo velikost te lunine površine. Luna meri 344.320 geografičnih milj. Največja država na zemlji je rusko cesarstvo, ona meri 369.000 geografičnih milj, torej le 24.680 g. milj več, nego pa mesec. Ako bi torej silovito Rusijo prilepnili na nebo v takšnej daljavi od zemlje, kakor je mesec, videla bi se nam le malo večja, ko slednji!

Ima-li luna kakšnih živih bitij ali ne —, o tem bodo pač še dolgo ugibali učeni in neučeni in najberž — brezvspešno! Vsakako pa ima mesec svoje delo, svoj siguren namen, kajti ni nič ustvarjenega brez namena, vsakej stvari na svetu je odločen gotov delokrog!

Dopisi in novice.

Občni zbor slovenskega učiteljskega društva. (Dalje in Konec.)

II.

G. Rant toplo priporoča poduk v kmetijstvu po ljudskih šolah, učitelji naj bi bili teoretično in praktično izurjeni v kmetijstvu, poduk v kmetijstvu naj bo obligaten po vseh ljudskih šolah, slov. učit. društvo naj pošilja v ta namen peticije državnim zastopom; za sedaj naj bi se pa učitelji po okrajih zbirali, tam naj bi jih ločene po krajevnih razmerah podučeval kakšen domač učitelj, strokovnjak, teoretično in praktično, ako ne v drugej stroki vsaj v sadje-reji. — Razgovora o R. predlogih se je vdeleževal vzlasti učitelj Stegnar in dr. Vošnjak, kateremu je stvar znana iz obravnav v deželnuemu zboru. — Vidi se, da je g. poročevalec ves vnet za svoj stan in se trudi kolikor moči, za tako podučevanje, ostane pa vendar le vprašanje, kaj tukaj more storiti slov. učit. društvo? Ali mar prositi vlado, da bi učiteljem nakladala še večja bremena. Kdor sam

več stori, kakor mu veleva postava, vreden je hvale in posnemanja; ali danes je vse delovanje v šoli in skoraj tudi zunaj šole dejano v tesen okvir, in slov. učit. društvo vendar ne more predlagati, da naj se učiteljem breme še obteži, ker jim ne more obetati kake nagrade za to. Nasvet, naj bi se učitelji zbirali v manjših družbah pri večjih tovariših zastran izobraževanja v kmetijstvu, menda se ne da izpeljati, a zelo koristno bi bilo, ko bi se šolski nadzorniki na to ozirali in bi se taka vprašanja razpravljala pri vradnih konferencah. — Kar bi se pa prav lahko zgodilo je to, da bi se v kmetijstvu podučevalo po učiteljskih v materinem jeziku, brez tega je vse podučevanje brez vsake praktične vrednosti za prihodnje učitelje po slovenskih šolah. — Da bi pa učitelj mogel podučevati v kmetijstvu, bi mogel biti pri vsaki šoli vert vzorno opravljen. Kaj je treba za to? Denarja, časa, truda in pridnosti. Dokler se pa nimamo ponasati z vzornim kmetovanjem, nam bode svet šembrano malo verjel, javolne bode kdo k nam hodil učiti se kmetovanja. Vsak nas bode sodil po naših delih, potem nas bode rad poslušal. Posledica tega je: Delaj in povzdigni se do vzora.

III.

Slovenska berila. To vprašanje je razpravljal tajnik Močnik blizo tako-le: V pretečenih desetletih ni bilo skoraj učiteljske konference, da bi ne bili učitelji povdarjali potrebo novih beril. A zgodilo se je toliko da nič. Poslednjič se vendar začno na Štajarskem nekoliko gibati. G. Miklošič iz Maribora sestavi prav dober »Abecednik« po analitično-sintetični metodi; a romal je toliko časa po svetu, da je prišel ob vso izvirnost in postal abecednik po navadno pisalno-bralni metodi. Začetnica, tako se imenuje ta M. abecednik, je dobro sestavljena, a nesrečna je bila misel, začetnico in I. berilo spojiti v eno knjigo. — Pa zakaj? »Knjiga je namenjena za dve leti.« Dobro! — Pervič je oblika (format) silno nepraktična za otroke, navadni njih žepi so premajhni za to knjigo, oblika prvi knjigi mora biti slična navadnim tablicam, drugič je za začetnike predraga; prvo knjigo navadno otrok razdrapa, preden se brati nauči, v polleta je knjiga proč — a to knjigo bi moral naš dijačič dve leti imeti. — Ta knjiga, izišla v c. k. zalogi šolskih bukev, učiteljem po Kranjskem nikoli ni ugajala, vpeljali so jo le, ker druge slovenske začetnice ni bilo. — Zoper to začetnico »Učit. Tov.« ni spregovoril ničesa, kar bi jo grajalo, da bi ljudje kritike drugače ne sodili; a mestna učitelja Razinger in Žumer sta spisala nov Abecednik in vanj sprejela pisavo vse hvale vredno, tako, da otroka tako rekoč sili, čerko z zavednostjo zapopasti in pravilno izpeljati. A čudo golemo! Tisti, ki so knjigo naročili in tako rekoč ji kumovali, so se prvi spodtkovali nad pisavo, katero so prej odobraval. — Prišlo je tako daleč, da ministerstvo pisave ni odobrilo, pisatelja sta se zastonj trudila in založnik je imel vsled tega več sto goldinarjev škode, ker se mora knjiga, uže tiskana, v poterjenje predlagati. — Štajarski učitelji so spisali tudi II. berilo in slovnico, katero je sprejela c. k. zaloga šolskih bukev. Berilo je bilo v pretečenem šolskem letu vpeljano. Berilo je prav odlično sestavljeno, take knjige pa, da bi vsakemu vstregla, na svetu ni, eden si to želi drugače, drugi kaj drugega. Obetali so nam tudi III. berilo, ki ima uže letos vpeljati se, a tega berila ni; namesto tega smo dobili staro drugo berilo s pesemsko prilogo. — Berilo to je 1 sold ceneje in imenuje se sedaj: berilo za III. razred ljudskih šol, a nekaj beril se nahaja v obeh teh berilih. — Ko bodedo imeli III. berilo, potem bode moči govoriti o slovenskih berilih, kako se med saboj vjemajo in kako odgovarjajo šolskim tirjatvam.

Oglasi se učit. Borstnik, ter razklada, da ima drug natis Miklošičeve začetnice mnogo prenauredb; naj bi se vendar enkrat določilo in zaterdilo, kakšna

naj bodo berila, da ne bode zmirom prenauredb in poprav trebalo; govornik tudi graja predroben tisek v dr. Močnikovih računicah, vzlasti kar se razlomkov ali delin tiče.

Sklep. Zastran prenauredb v »Začetnici« naj se oberne sl. učit. društvo do c. k. zaloge šolskih bukev, da ne bode pri vsaki izdaji prenauredb, ki otroke le begajo in jim podučevanje obtežujejo; zastran računic pa do dr. Močnika v Gradcu, ki naj lože na to dela, da se vzame za računice debeleji tisek. G. Levičnik želi tudi koloriranih slik človeških plemen; nahajajo se sicer take podobe, ki stavijo samo glave pri peterih plemenih, a slika celega života bi boljše poodčitovale raznost plemen.

Tajnik še opomni, da so bukve, izdane po slov. učit. društvu, na razpolaganje navzočim, da jih ne bode treba po pošti razpošiljati. V izidu volitev smo poročali v 20. listu 15. oktobra. Predsedništvo ostane namreč, kakor je bilo, v odbor sta stopila razen prejšnjih še učitelja Papler Franc iz Borovnice in Réžek Jurij iz Kranja. Račune sta podpisala J. Levičnik in N. Stanonik.

Predsednik Govekar sklene zborovanje s primernim nagovorom in na versto pride sedaj

»Narodna šola.«

Ker je zborovanje obeh društev precej časa pobrala, ostalo je »Narodni šoli« le nekaj malo časa za zborovanje. Predsednik, učitelj Stegnar, izreka upanje na povzdigo društvenega delovanja, ter poroča o pisankah, kakoršnih si je »Narodna šola« naročila.

IZ tiskanega in med ude razdeljenega sklepnega računa »Narodne šole« za čas od 25. septembra 1879. do 23. septembra 1880. leta posnamemo glavne točke, kakor sledi: Dohodki so znašali 563 gold. 3 kr., in sicer je vplačalo 34 ljudskih šol 102 gold. 9 kr.; — 39 gospodov učiteljev vložilo je 76 gold. 20 kr.; — med dobrotniki se odlikuje sl. ljubljanska hranilnica po svoji res častitljivi in velikodušni stari navadi tudi to leto z znamenito svoto 150 gold.; — tudi slavnoznana banka »Slavija« (česki zavod) darovala je 100 gold.; — od neimenovanih dobrotnikov pa je društvu došlo 16 gold.

Stroškov je imela »Nar. šola« to leto 369 gold. 32 kr., kakor kaže dotični račun. — 15 toček opisuje na drobno po tisočih ona razna učila, ki so bila razdeljena med 78 deležnikov (šol). Prav zadovoljni konstatujemo to, da ima »Narodna šola« za prihodnje, to je za ravno pričeto šolsko leto še 193 gold. 71 kr. gotovine, in za 21 gold. 55 kr. šolskega blagá na razpolaganje. Ako ji priskočijo naši milosrčni rodoljubi zdatno na pomoč, zamogla bo ona tudi zanaprej prav obilno podpirati pospah domačega šolstva. Bog daj!

Odborniki »Narodne šole« so ostali vsi poprejšni: Stegnar, predsednik; Močnik, blagajnik in tajnik. V odboru so še: Borstnik, Govekar, Papler, Andri in France Praprotnik, Stanonik iz Šmartna pri Kranji in Tomšič iz Ljubljane (cf. »Učit. Tov.« 1. oktobra l. 19).

Račune so odobrili in podpisali: Čenčič, Réžek in Kovšca. S tem je bilo sklenjeno zborovanje »Nar. šole«. To je skromno poročilo v zborovanji učiteljskih društev; želeli bi le, da bi priliko imeli, v letu osorej dalj časa zborovati, kajti v tem kratkem času ni mogoče stvari tehtno prevdariti in pretresati, in vendar nas narodne učitelje čaka čedalje več dela, treba bode novih moči nabirati in pridobiti, samo po sebi ne pride nič, brez truda in prizadevanja pa tudi naša stvar ne bode napredovala.

IZ seje c. k. dež. šl. sveta v Ljubljani dné 14. oktobra 1880.

Član dež. šl. sveta je sprožil stvar, ki se tiče razobešenja šolskega bandera pri slovesnosti; se ima dalje pozvedovati.

Ministerski razglas, ki se tiče troškov združenih z gospodarenjem učiteljskega pokojninskega zaklada, obznani se kranjskemu deželnemu odboru.

Učeniku verozakona na 4razredni ljudski šoli se prizna nagrada, a da se denar za to dobi, ukazuje se vradna obravnava.

Štirje profesorji na gimnaziji dobodo petletne doklade.

Prošnja za državno pripomoč k šolski zgradi, ki je bila odrečena, ima se predložiti višji oblasti.

Prošnja učiteljske vdove za milostni dar se razreši.

Ravnateljstvo srednje šole poroča o pouku prostih predmetov; poročilo se vzame na znanje, in privolé se nagrade za poučevanje.

Stalno se umesté trije ljudski učitelji; zarad začasnega umeščenja dveh verneje se pisma (akti) zadevnemu okraj. šl. svétu; učiteljica začasno še ostane na svoji dosedanji službi. (Po domače se to tako reče: Deželni šolski svét je pre naredil sklep okrajnega šolskega svéta; poročilo »Učit. Tov.« zarad premeščenja učiteljev je izviralo naravnost iz seje okraj. šl. svéta; tako se ima razumeti tista famozna korespondenca v Briefkasten-u »L. Schlztg.«, ki očita slov. listom nezanesljivost ali kaj še?)

Peticija ljudskega učitelja, katero je izročil kranjski deželni odbor, da se pre naredi deželna postava dné 28. svečana zarad vpeljave ponavljavnih šol, napotuje se deželnemu odboru, pridejano ji je pa zadevno menenje dež. šl. svéta.

Letno sporočilo c. k. možkega in ženskega izobraževališča za l. 1879/80 se vzame na znanje.

Za učiteljske izpite iz francoskega jezika imenuje se spraševalec.

Prošnja namestnega učitelja na srednji šoli za učiteljsko službo se predloži višji oblasti.

Dva učenca iz gimnazije se izključita lokalno.

Razrešijo se prošnje za prizanešenje kazni zastran šolskih zamud, potem prošnje za nagrado in denarno pripomoč.

Postava češkega deželnega zbora, da naj se deželna postava 24. svečana 1873 v ustanovljenji in zderževanji javnih šol tako tolmači, da je šolska občina za meščansko šolo v smislu §. 2. ravno kar imenovane postave tista šolska občina, v katerem šolskem okolišču (Schulsprengel) je meščanska šola, je dobila najviše poterjenje, isto tako tudi postava, sklenjena v marskem deželnem zboru, vsled katere se deželna šolska postava 24. januarja 1870 tako pre naredi, da so soseske dolžne šolski denar zarad oproščanja poverniti le za otroke, ki imajo na Marskem domovinsko pravico. Obrok za opravljanje take odškodnine pri domovinski soseski oproščenega otroka se stavi na tri mesce.

Poterjena je bila postava, ki stavi podučiteljice na jednako plačilno stopnjo, kakor podučitelje na javnih ljudskih šolah.

O Wolfovem slovensko-nemškem slovarji, katerega gradivo uže toliko let odrešenja čaka, da pride urejeno na dan, poroča »Slov. Nar.« v 229. listu tako-le: »V ponedeljek popoldne 4. okt. so se bili tukaj v Ljubljani v škofiji sešli pri škofijem kaplanu g. Koblerji na posvetovanje zarad slovensko-nemškega slovarja gg. graške univerze profesor dr. Krek, poslanec dr. Vošnjak, profesorji Pleteršnik, Levec, Tomaž Zupan, Kermauner, Vodušek in Wiesthaler. Tudi knezoškof g. dr. Pogačar sam je bil k zboru prisel. Vseučilišni profesor dr. Krek je prvi izrekel svoje mnenje, da naj bi bil slovar osnovan tako, da bi bil na vrhunci zdanje leksikalne znanosti in torej obširen. Proti temu je ugovarjal knezoškof z razlogi, da bi potem zopet leta in leta Slovenci morali čakati na-nj, in da bi preveč veljal; da je uže prvega dela več natisnjenega

bilo nego treba in se zdaj ne prodaje povoljno; vsled tega, da je treba bolj praktičnega in ne tako obširnega slovarja, na podlagi uže nabranega materiala. Tej želji so se navzočni koncem uklonili in izbrali odbor za priprave slovarja. V ta odbor so stopili vsi navzočni profesorji in škofov dvorni kaplan g. Kobler. Profesor dr. Krek je obljubil prevzeti konečni pregled po odboru pripravljenega materiala in bode ostal v vedni zvezi z delujočim odborom, kateremu je bil za podpredsednika izbran gosp. Pleteršnik«. — Naj bi zdaj le kmalu slišali, da se uže tiska slovar!

„Kres“ — je naslov leposlovnemu in znanstvenemu listu, ki ima ob novem letu izhajati v zalogi tiskarnice družbe sv. Mohorja v Celovci in kateremu na čelu stojita gospoda prof. dr. Krek in Davorin Trstenjak, urednik pa mu bode dr. Jak. Sket, gimn. profesor v Celovci. — Uredništvo v »pozivu« na naročbo razlaga načrt novemu časniku tako-le:

»Kres« bi izhajal v prijazni obleki in obliki v mesečnih zvezkih na 3 — 4 polah začetkom vsakega meseca počenši od novega leta 1881.; veljal bi 4 gl. na leto, in se tudi lahko po zvezkih v knjigarnah kupoval.

V svojem prvem oddelku bi »Kres« donášal leposlovne stvari: pesni, kratke romane, novele, povesti, humoreske — izvrine ali tudi v prevodu iz slovanskih in drugih jezikov; narodne pesni, pravljice, pregovore, navade in šege, sploh národno blago; potopise, popise slovenske zemlje in ljudstva itd., — v drugem pa znanstvene spise s posebnim ozirom na slovenski in slovanski svet: iz povestnice, starinstva in bajeslovja; iz prirodno- in jezikoslovstva; iz slovstvene in kulturne povestnice Slovencev in slovanskih narodov sploh.

Nazadnje sledi slovstveni pregled slovenskih in slovanskih proizvodov, katerega bode preskrboval profesor dr. Krek, in ki ima posredovati med Slovenci in drugimi Slovani.

Večkrat se bodo tudi objavljali času primerni dopisi, ki nam dokazujejo kulturno stališče in slovstveno življenje po raznih krajih slovenskih.

To je na kratko načrt novemu listu, ki naj postane središče vsega slovenskega razumništva.

Lepoznansk list prične ob novem letu tudi v Ljubljani izhajati. Izdajal ga bodo prof. Levec, Janko Krsnik, dr. Tavčar in Josip Jurčič.

Obertnijsko šolo na Gorenjskem kje misli napraviti ministerstvo za uk. Takih obertnijskih krajev je mnogo na Gorenjskem, tako n. pr. okoli Mengša slamnike pleto, v Stražiši in Bitni sita izdeljujejo, okoli Naklega veliko volnate robe izdeljujejo i. dr. Obertnijska šola, na podlagi izkušenj osnovana, bi povzdignila obert, in dežela bi si marsikaj zaslužila.

V nemščini se je poučevalo l. 1878/79 na Goriškem v vseh treh okrajih, pa le kot prostemu predmetu za dečke, ki mislijo nadaljevati svoje študije na kaki srednji šoli, le v Bovcu je bil ta predmet obligaten za vse otroke. Poučevalo se je v okrajih Tolminskem v 5., Sežanskem v 6., Goriške okolice v 14., Gradiščanskem v 9., mesta Gorice v 2., skupaj v 36. šolah. »Šola«.

Učiteljske šole za učiteljice v Gorici je bilo razdeljeno na oddelke, v kojih se je poučevalo v slovensko-nemškem in italijansko-nemškem učnem jeziku. Za praktično izomiko izrejenk mu je bila priredjena petrazredna vadnica za deklice. Pervi razred je bil razdeljen v slovenski in italijanski oddelek. Učelišče je vodil: 1 ravnatelj; poučevali so pa: 4 nadučitelji, 1 učitelj za verstvo, 5 pomočnih učiteljev (suplentov?), 4 učiteljice na vadnici, 1 podučiteljica in pomočna učiteljica. Všolanih je bilo 123 vzrejenk, in sicer v I. letnem tečaju

30, v II. 33, v III. 18, v IV. 42. Po narodnosti jih je bilo: 7 Nemk, 42 Slovenk, 5 Hrvatice, 69 Italijank. Koncem leta dobili ste dve zrelostno spričalo z odliko, 35 pa zrelostno.

Pripravljalnico v Kobaridu je obiskovalo 19 učencev; med letom so trije izstopili. — Učiteljski izpit za ljudske šole so delali 3 moški in 2 ženske, a 1 moški za meščanske šole

Stroški za šolstvo so se narastli na Goriškem na 180.000 gl.; penzijska blagajnica pa je izplačala 5898 gl. 29 kr. »Šola«.

Pripravljalnica za učitelje v Dolini pri Terstu je nehala z minulem sl. letom. Blizo Pazna pa se je ustanovila jednaka za Hervate. »Šola«.

Ravno kar je izišlo **III. berilo za ljudske šole**. C. k. zaloga šol. knjig. Velja vezano s platnanim herbtom 40 kr. — Ta knjiga nas je iznenadila, in tudi močno razveselila. — Med tem, ko se Kranjci uže osem let pripravamo, in niti Abecednika izdati ne moremo, izdali so Štajerski Slovenci: Začetnico in prvo berilo, potem leto pozneje II. berilo, a letos pa III. berilo. — Berilo to ima 268 strani v osmerki, in je, kolikor se da, na prvi vid soditi, prav primerno razdeljeno in pedagoško osnovano. — Kazalo kaže v I. razdelku: povesti, pesmi in pregovore; v II. iz zemljepisja kaj; v III. čertice iz prirodoslovja; v IV. prirodopisje; v V. govori o človeku in njegemu društvu in v VI. prinaša zgodovino. — Naša prislovica je: samo, da kaj imamo! A tukaj ni samo to, da kaj imamo, marveč imamo tu kaj odbranega in premišljenega, in hvaležni moramo biti pisateljem in njih zaštitnikom za tečno slovensko berilo.

Papir iz trave. Na Angležkem so začeli delati papir iz trave. Zelena trava daje po zagotovilih papirničarjev tako dober papir, da ni nič slabejši od najboljšega za risanje. Najboljša je trava, ako se pokosi predno začne cvesti. Za pisanje je boljše od navadnega, ker ima gladkejše poveršje in ga zato limati ni treba.

Ustredni Maticе školska; der Wenzel kommt! Prazka »Politik« prinaša dne 26. oktobra vest, da je »češki klub« v Pragi sklenil vladi predložiti pravila »osrednje matice školske« za dežele, v katerih Čehi stanujejo. Poročevalec o tej stvari rekel je med drugim: nadejamo se, da vlada ne bo prepovedala tacega društva, ker je tudi privolila »deutscher Schulverein« in od besede do besede bemo v imenovem članku to-le: »Uns handelt es sich nicht um die Czechisirung der deutschen Jugend, uns liegt lediglich die Erhaltung böhmischer Kinder am Herzen, damit dem Gesetze entsprochen werde, welches da sagt, dass für eine jede Nationalität eine besondere Schule überall dort errichtet werde, wo es 40 Schulkindern der betreffenden Nationalität gibt.« No, to je vendar dosti jasno povedano! »Laib. Ztg.« dne 27. t. m. tudi ob kratkem prinaša to vest, ter pravi tudi od besede do besede. »Derselbe (czechische Central-Schulverein) wird in erster Linie czechische Schulen in deutschen Städten gründen«. Ne moremo razumeti, kako se ujemata oba ta poročila v »Pol.« in »L. Ztg.«. — Lažnjivi Janezek je na paši toliko časa klical: »Pomagajte, volk pride, da mu nihče ni verjel; a poslednjič je volk res prišel, in Janezka raztergal«. Nemci tudi kličejo na pomagaje, češ, nemški jezik je v nevarnosti, morda bodo Nemci tudi poslednjič spoznali, da nemški jezik v Avstriji, vsaj med Čehi in Slovenci, v nevarnosti ni, a nevarnost je le, da bi nemški kričači in oderuhi ljudstva, židovi in njih rep, ob veljavo prišli.

V Gorici, 24. oktobra. — Žensko izobraževališče ima v 4 slovenskih razredih 49, v 4 italijanskih 56 učenk. Da-si se kandidatinjam

1. tečaja ne bodo podelovale več štipendije, oglasilo se je vendar 13 Slovenk in 13 Lahinj. — Deška vadnica šteje v 4 razredih in 8 oddelkih 550 otrok, med temi Slovencev 263. V slov.-nemškem 4. razredu je 63, v laško-nemškem 72 učencev. Iz teh 2 šol bosta dobivala v prihodnje svoje rekrute gimnazij in realka. Še imamo celo légijo otrok v državni dekliški šoli, v deški in dekliški mestni šoli in v dekliški šoli čč. Uršulinaric. — Preteklo sredo, 20. t. m., je imel deželni šolski svet sejo. Tisti dan smo izvedeli, da je gosp. deželni šolski nadzornik dr. Gnad poslavljen z redom železne krone in službe na Kranjskem odvezan. — Jutri se začnejo tukaj učiteljske preskušnje. Za meščanske šole mamó tukaj 2, za ljudske 7 kandidatov in kandidatinj.

»Nov.«

K učiteljskim skušnjam se je oglasilo 9 učiteljev, med njimi 3 iz Štajerskega, in 23 učiteljic, med njimi 7 iz Štajerskega. Oglasila se je še 1 za petje in telovajo, 1 za italijanščino in 2 zasebne učiteljici za francoski jezik. Izid: 2 učiteljici (gdč. Marija Mali iz Kranja in gdč. Avguste Suppan iz Duplice pri Zagorji) ste dobili spričalo I. razr.; spričalo II. razr. so dobili: 2 učitelja in 3 učiteljice; spričalo III. razr. so dobili 4 učitelji in 15 učiteljic. Spričalo IV. razr. so dobili 3 učitelji in 3 učiteljice. Učiteljica je tudi delala izpit iz italijanščine in je dobila spričalo II. razr.; a 2 učiteljici ste delali izpit iz francoskega jezika, njih 1 je dobila spričalo II. razr., a 1 pa IV. razr. Učiteljica poslednjič, ki je delala popolni dopolniven izpit iz telovaje, je zadostila zahtevam.

G. dr. Zindler, deželni nadzornik v Gradcu, je imenovan za nadzornika srednjih šol na Kranjskem; bivši nadzornik g. dr. Ernst Gnad je dobil red železne krone.

Javna zahvala. Gospod France Kulovec, hišni posestnik, je podaril tukajšni šoli vert za sadjerejo, ki meri 300 □ m. Bolj pripravnega prostora za šolski vert, kakor je ta tik šole, bi občina ne bila mogla dobiti, in ko bi ga bila tudi dobila, bi bilo terdo za plačilo, ker je občina bolj revna.

Podpisana si tedaj v dolžnost štejeva, da se číslanemu dobrotniku v imenu vse občine in šolske mladine prav priserčno zahvaljujeva.

Na Zgornji Šici, dné 17. oktobra 1880.

Andrej Šobar, predsednik krajnega šolskega sveta.

Franjo Kalan, učitelj.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Radoljiškem. Na 2razredni ljudski šoli v Gorjah, podučiteljska služba, l. p. 400 gl. in stanovanje; na 1razredni lj. šoli v Lescah, učit. služba, l. p. 400 gl. in stanovanje. Prošnje do 19. novembra.

V šolskem okraji okolice Ljubljanske. Na 2razredni lj. šoli na Igu, II. učit. služba (stalno, ali provizorno), l. p. 400 gl. — do 31. oktobra.

V šolskem okraji Postonjskem. Na 1razrednih ljudskih šolah v Zagoriji (na Notranjskem) in v Studenem, učit. službi, l. p. 450 gl. in stanovanje (orgljavci imajo prednost) — do 15. novembra. Na 4razredni lj. šoli v Vipavi, učiteljčina služba, l. p. 400 gl. — do 15. novembra.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gdč. Ihan ostane v Begunjah pri Teržiču. Spraš. učit. kandtj. so dobili službe g. g.: J. Bregar, v Cerkljah na Gorenjskem; Kaspar Brake, v Voklem in J. Svetina v Šmariji pri Ljubljani.